

บทความวิจัย (Research Article)

การศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ของนักเรียนประถมศึกษา

A STUDY OF A CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF FACTORS AFFECTING LIFELONG LEARNERS ATTRIBUTES OF PRIMARY STUDENTS

Received: April 7, 2020

Revised: June 21, 2020

Accepted: June 23, 2020

กฤษพร อยู่สวัสดิ์^{1*} วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา² และธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล³
Krisporn Yoosawat¹ Worarat Pathumcharoenwattana² and Teerasak Srisurakul³

^{1,2}คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{1,2}Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok 10330, Thailand

³วิทยาลัยราชสุตา มหาวิทยาลัยมหิดล

³Ratchasuda College, Mahidol University, Nakhon Pathom 73170, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: krisporn.y@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 2,990 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามปัจจัยด้านโรงเรียน แบบสอบถามปัจจัยด้านนักเรียน แบบสอบถามปัจจัยด้านครอบครัว และแบบสอบถามการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22 - 0.69 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุด้วยโปรแกรมลิสเรล ผลการวิจัย พบว่า 1) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 57.56$, $df = 44$, $p = .08$, $GFI = 1.00$, $AGFI = 0.99$, $CFI = 1.00$, $RMSEA = 0.01$, $SRMR = 0.00$) และ 2) การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านนักเรียนสูงสุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านโรงเรียน และปัจจัยด้านครอบครัว ตามลำดับ โดยทั้งสามปัจจัยสามารถร่วมกันอธิบายการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้ร้อยละ 72.00

คำสำคัญ: การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โมเดลเชิงสาเหตุ นักเรียนประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to examine the congruence between a causal relationship model of factors affecting lifelong learners attributes of primary students with the empirical data, and 2) to study the influence of a causal relationship model of factors affecting lifelong learners attributes of primary students. The sample of this research was two thousand nine hundred ninety of primary students at Office of the Basic Education Commission in Bangkok by simple random sampling. The research instruments were comprised of school factor questionnaire, student factor questionnaire, family factor questionnaire and lifelong learner questionnaire with discrimination ranging from 0.22-0.69 and the validity coefficient to 0.95. The data were analyzed by confirmatory factor analysis, and analyzed causal factors affecting by LISREL program. Research results were as follows: 1) The causal relationship model of factors affecting lifelong learners attributes of primary students was congruent with empirical data. The data analysis revealed the validation of fitted model yielded a Chi-square of 57.56, p-value = 0.08, df = 44, GFI = 1.00, AGFI = 0.99, CFI = 1.00, RMSEA = 0.01 and SRMR = 0.00. 2) The causal factor maximum directly influenced to the lifelong learners attributes was student factor, and the next were school factor and family factor respectively. All three of these factors jointly can explain 72.00% of lifelong learners attributes.

Keywords: Lifelong Learner, Causal Relationship Model, Primary Students

บทนำ

สถานการณ์ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น สังคมมีการเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การเรียนรู้และการศึกษาไม่มีคุณภาพ ทำให้บุคคลมีความรู้ ทักษะ และทักษะที่ไม่เหมาะสม มีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม มีพฤติกรรมที่ไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น และยึดเอาผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก ทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลเป็นอย่างมาก ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2579) ได้มุ่งเน้นพัฒนาคนให้มีทักษะความรู้ความสามารถ มีความสามารถในการวางแผนชีวิตและมีความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณค่า มีจิตใจใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองในทุกที่ทุกเวลา เพื่อปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (Office of the Education Council, 2018, pp. 108-109) ส่วนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้ให้ความสำคัญของการวางรากฐานและพัฒนาคนให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ และทักษะชีวิตให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม มีทักษะความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Office of the National Economics and Social Development Council, 2018, p.1, 8, 63)

การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learner) เป็นการที่บุคคลมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในทุกช่วงชีวิต ตั้งแต่อายุในครรภ์ มารดาจนถึงสิ้นอายุขัย โดยนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับในแต่ละช่วงวัยไปใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม (Panakun, 2006, p. 89) ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวถึงการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตไว้อย่างหลากหลาย อาทิ Cropley (1987, p. 3070) กล่าวว่า ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการที่บุคคลมีมุมมองเชิงบวกต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ทำให้ตนเองสามารถจัดการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้บุคคลมีการแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลาส่วน Charoenwongsak (2001, pp. 30-32) กล่าวว่า การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการที่บุคคลมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยมีการแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตส่วน Charunkaikkul (2014, p. 80) ได้กล่าวว่า การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการที่บุคคลตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนรู้ ทำให้บุคคลมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง และ Ueangchokchai (2015, pp. 16-17) ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการที่บุคคลมีความต้องการทำเป้าหมายของตนเองให้สำเร็จด้วยการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง มีการพัฒนาด้านตนเองตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และ

สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคล โดยบุคคลที่มีนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมมีความสนใจใฝ่เรียนรู้ในเรื่องราวที่หลากหลาย เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น บุคคลย่อมมีการคิดและแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง และมีความสุขในการดำเนินชีวิตมากขึ้น (Panyarot, 2011)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดย Sitsirat (2010, p. 72) ได้ทำการศึกษาโมเดลปัจจัยเชิงเหตุส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัย พบว่า โมเดลปัจจัยเชิงเหตุส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลประจักษ์ โดยการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับอิทธิพลทางตรงจากการเรียนรู้ด้วยตนเองและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ส่วนการเรียนรู้ด้วยตนเองได้รับอิทธิพลทางตรงจากจิตลักษณะสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และสภาพแวดล้อมในครอบครัว ตามลำดับ ส่วน Songseree and Kijthorntham (2016, p. 176) ได้ทำการศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยทางจิตส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้สูงสุด รองลงมา คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ และลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน ตามลำดับ และ 2) ปัจจัยทางจิตและสังคมส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้สูงสุด รองลงมา คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน ตามลำดับ และ Suksabay (2017, p. 133) ได้ทำการศึกษาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านโรงเรียน และปัจจัยส่วนบุคคลได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านโรงเรียน ตามลำดับ ซึ่งจากงานวิจัยในช่วงต้นชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านโรงเรียนส่งผลต่อปัจจัยนักเรียน ส่วนปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านโรงเรียนส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา มาสร้างเป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร ซึ่งเป็นภาพที่ชัดเจนและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นแนวทางให้กลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ได้ร่วมมือกันในการส่งเสริมและพัฒนาการเป็นผู้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับนักเรียนประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหตุและตัวแปรผล (Causal Relationship Modeling) เพื่อศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา โดยมีรายละเอียดของวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร จำนวน 37 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 3,404 คน (Technology Group of Office of the Basic Education Commission, 2019)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากเพื่อเลือกโรงเรียน จำนวน 34 โรงเรียน และทำการเก็บข้อมูลกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3,313 คน ได้แบบสอบถามที่ตอบครบถ้วนสมบูรณ์นำมาทำการวิเคราะห์จำนวน 2,990 คน (คิดเป็นร้อยละ 90.25 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous Latent Variable) มีจำนวน 2 ตัวแปร ดังนี้

2.1.1 ปัจจัยด้านโรงเรียน มีจำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย บรรยากาศในชั้นเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.1.2 ปัจจัยด้านครอบครัว มีจำนวน 2 ด้าน ประกอบด้วย การสนับสนุนของครอบครัว และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

2.2 ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous Variables) มีจำนวน 2 ตัวแปร มีดังนี้

2.2.1 ปัจจัยด้านนักเรียน มีจำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ความเชื่ออำนาจแห่งตน การมุ่งอนาคต การเห็นคุณค่าในตนเอง และการรู้จักตนเอง

2.2.2 การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีจำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย เจตคติต่อการเรียนรู้ แรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และความสามารถในการสื่อสาร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามปัจจัยด้านโรงเรียน แบบสอบถามปัจจัยด้านนักเรียน แบบสอบถามปัจจัยด้านครอบครัว และแบบสอบถามการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีจำนวน 5 ระดับ ประกอบด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตจากนั้นทำการสร้างแบบสอบถามและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตจำนวน 4 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กประถมศึกษา จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการศึกษา จำนวน 1 ท่าน รวมทั้งหมดจำนวน 7 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.79 - 0.90 จากนั้นผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นประชากร ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 57 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item - Total Correlation) โดยการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยรวม มีค่าเกิน 0.70 ขึ้นไป (Hair et al., 2010 p. 91) ซึ่งหาได้จากค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟาของครอนบาค (Coefficient Cronbach's Alpha) ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม (n=57)

แบบสอบถาม	จำนวนข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเที่ยง
แบบสอบถามปัจจัยด้านโรงเรียน	28	0.20 - 0.56	0.86
แบบสอบถามปัจจัยด้านนักเรียน	17	0.29 - 0.61	0.85
แบบสอบถามปัจจัยด้านครอบครัว	15	0.34 - 0.69	0.88
แบบสอบถามการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต	33	0.29 - 0.61	0.91
แบบสอบถามทั้งฉบับ	93	0.22 - 0.69	0.95

3.4 ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามจนสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลจริงกับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร

3.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 2,990 คน มาทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของตัวแปรแฝงปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านนักเรียนและการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL) ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัด (n = 2,990)

โมเดลการวัด	SC	t	CR
โมเดลการวัดปัจจัยด้านโรงเรียน	0.70 - 0.88	41.44** - 52.80**	0.49 - 0.77
โมเดลการวัดปัจจัยด้านนักเรียน	0.64 - 0.78	32.27** - 42.42**	0.41 - 0.61
โมเดลการวัดปัจจัยด้านครอบครัว	0.84 - 0.91	55.24** - 63.52**	0.70 - 0.82
โมเดลการวัดการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต	0.71 - 0.90	40.42** - 60.59**	0.51 - 0.81

SC: ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน, t: ค่าสถิติที, CR: ค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง

**p<.01

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัด พบว่า โมเดลการวัดปัจจัยด้านโรงเรียน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.70 - 0.88 มีความความแปรผันร่วมกับโมเดลการวัดปัจจัยด้านโรงเรียน ร้อยละ 49 - 77 โมเดลการวัดปัจจัยด้านนักเรียน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.64 - 0.78 มีความความแปรผันร่วมกับโมเดลการวัดปัจจัยด้านนักเรียนร้อยละ 41 - 61 โมเดลการวัดปัจจัยด้านครอบครัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.84 - 0.91 มีความความแปรผันร่วมกับโมเดลการวัดปัจจัยด้านครอบครัวร้อยละ 70 - 82 และโมเดลการวัดการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.71 - 0.90 มีความความแปรผันร่วมกับโมเดลการวัดร้อยละ 51-81

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือขอความร่วมมือจากการวิจัยจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร เพื่อขออนุญาตวิเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับนักเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือจากการวิจัยที่ได้จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับนักเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563

4.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจริงกับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร ตามวันและเวลาที่กำหนดไว้

4.4 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบของแบบสอบถามทุกชุด ได้แบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 2,990 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.25 ของแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 3,313 ชุด

4.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ตอบครบถ้วนสมบูรณ์มาทำการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้างต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) โดยใช้วิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood: ML) ซึ่งพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) ค่าดัชนีความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Goodness of Fit Index: CFI) ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) และค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standard Root Mean Square Residual: SRMR) (Suksawang, 2013, pp. 15-16)

ผลการวิจัย

1. การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ผลดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์ Suksawang (2013, p.15-16)

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติในโมเดล	ผลการพิจารณา
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือสัดส่วน χ^2 / df ไม่เกิน 2.00	$\chi^2 = 57.56 df = 44 \quad p = .08$ $57.56/44 = 1.30$	ผ่านเกณฑ์ ผ่านเกณฑ์
GFI	มากกว่า 0.90	1.00	ผ่านเกณฑ์
AGFI	มากกว่า 0.90	0.99	ผ่านเกณฑ์
CFI	มากกว่า 0.95	1.00	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	น้อยกว่า 0.05	0.01	ผ่านเกณฑ์
SRMR	น้อยกว่า 0.05	0.00	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 3 พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยในดัชนีในกลุ่มสมบูรณ์ พบว่า ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 57.56 $df = 44$, $p = .08$, ค่า GFI = 1.00, ค่า AGFI = 0.99, ค่า RMSEA = 0.01, ค่า SRMR = 0.00 ส่วนในดัชนีกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ค่า CFI=1.00 เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ตามสอดคล้อง พบว่า ค่าไค-สแควร์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และดัชนีอื่นๆ ยังชี้ให้เห็นว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. การศึกษาอิทธิพลของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา ได้ผลดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา (n = 2,990)

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (ตัวแปรสาเหตุ)	ความสัมพันธ์เชิงผล(ตัวแปรผล)					
	ปัจจัยด้านนักเรียน			การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ปัจจัยด้านโรงเรียน	0.36** (13.37)	-	0.36** (13.37)	0.29** (18.50)	0.19** (11.38)	0.48** (16.45)
ปัจจัยด้านนักเรียน	-	-	-	0.53** (16.48)	-	0.53** (16.48)
ปัจจัยด้านครอบครัว	0.51** (18.50)	-	0.51** (18.50)	0.11** (3.99)	0.27** (12.79)	0.38** (15.36)
R²	0.64			0.72		

DE: อิทธิพลทางตรง, IE: อิทธิพลทางอ้อม, TE: อิทธิพลรวม

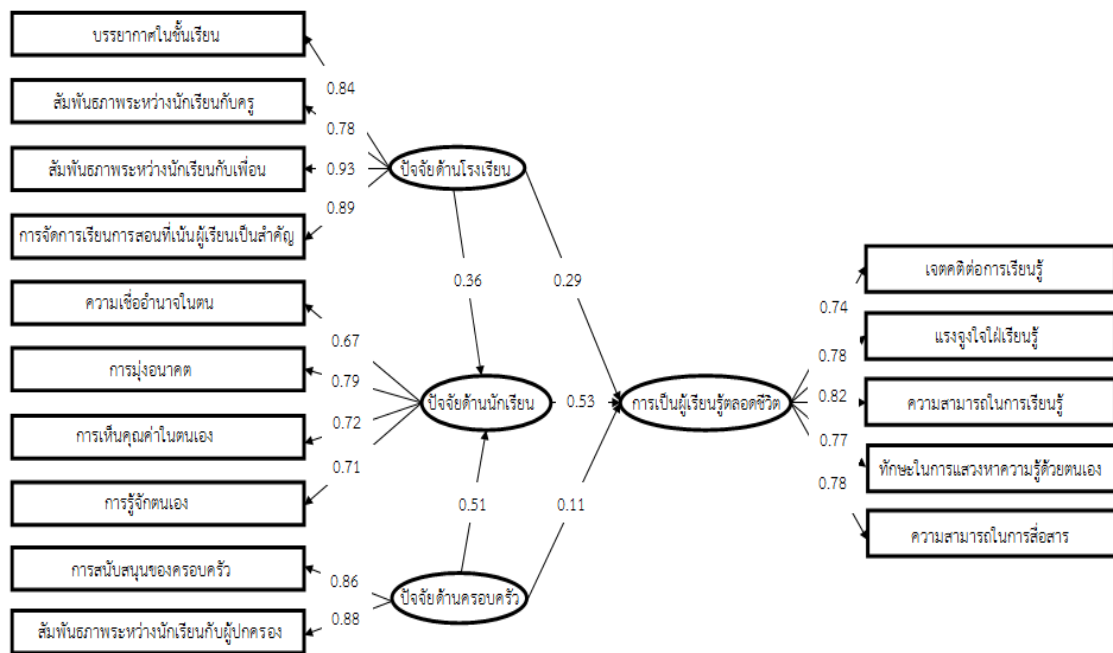
$\chi^2=57.56$ df=44 p=.08 GFI=1.00 AGFI=0.99 CFI=1.00 RMSEA=0.01 SRMR=0.00

**p<.01

จากตาราง 4 พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยในดัชนีในกลุ่มสัมบูรณ์ พบว่า ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 57.56 df=44, p=.08, ค่า GFI=1.00, ค่า AGFI=0.99, ค่า RMSEA=0.01, ค่า SRMR=0.00 ส่วนในดัชนีกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ค่า CFI=1.00 เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ตามสอดคล้อง พบว่า ค่าไค-สแควร์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และดัชนีอื่นๆ ยังชี้ให้เห็นว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัย ที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา แสดงให้เห็นว่า การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านนักเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเป็นบวกสูงสุดเท่ากับ 0.53 รองลงมา คือ ปัจจัยด้านโรงเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเป็นบวกเท่ากับ 0.29 และปัจจัยด้านครอบครัว มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเป็นบวกต่ำสุดเท่ากับ 0.11 และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากปัจจัยด้านครอบครัว มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเป็นบวกสูงสุดเท่ากับ 0.27 และปัจจัยด้านโรงเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเป็นบวกต่ำสุดเท่ากับ 0.19 และสามารถพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อปัจจัยด้านนักเรียน มีดังนี้

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อปัจจัยด้านนักเรียนได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านครอบครัว มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเป็นบวกสูงสุดเท่ากับ 0.51 ส่วนปัจจัยด้านโรงเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเป็นบวกต่ำสุดเท่ากับ 0.36

ส่วนค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ พบว่า ปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านครอบครัวสามารถร่วมกับอธิบายการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้ร้อยละ 72 ($R^2=0.72$) ส่วนปัจจัยด้านโรงเรียนและปัจจัยด้านครอบครัวสามารถร่วมกับอธิบายปัจจัยด้านนักเรียนได้ร้อยละ 64 ($R^2=0.64$)

ภาพ 1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษามีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านโรงเรียน และปัจจัยด้านครอบครัว สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ที่กล่าวถึง การเรียนรู้ของบุคคลเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างบุคคล สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรม ซึ่งบุคคลมีการเรียนรู้จากการสังเกตจากตัวแบบของสังคมที่มีความใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อบุคคลนั้น เช่น ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน รวมถึงตัวแบบที่เป็นเรื่องราวจากสื่อที่มีความหลากหลาย ทำให้บุคคลมีการจดจำและได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ ก่อให้เกิดการแสดงออกทางพฤติกรรมตามตัวแบบ (Tangkittiphakorn, 2014, p.103) และสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning) เป็นการเรียนรู้ของบุคคลที่เกิดจากผลกรรมที่เกิดขึ้น โดยบุคคลที่ได้รับเสริมแรงทางบวก จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ และทำให้บุคคลมีแนวโน้มจะแสดงออกทางพฤติกรรมซ้ำอีก แต่ในทางกลับกันบุคคลที่ได้รับการเสริมแรงทางลบ ย่อมก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ และมีการแสดงออกทางพฤติกรรมลดน้อยลง (Aiamsuphasit, 2020, p.34) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suksabay (2017, p. 133) ได้ทำการศึกษาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสาธิตสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. ผลการศึกษาอิทธิพลของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านนักเรียนสูงสุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านโรงเรียน และปัจจัยด้านครอบครัว ตามลำดับ โดยสามารถพิจารณาเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

ปัจจัยด้านนักเรียนส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตสูงสุด มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.53 ทั้งนี้เป็นเพราะจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นจะเกิดขึ้นมาจากตัวบุคคลก่อนเสมอ (Chaity et al., 2015, p.171) และมีผลมาจากปัจจัยภายในของตนเอง (Suksabay, 2017, p. 38) ซึ่งการที่นักเรียนประถมศึกษาเห็นความสำคัญของการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ประโยชน์ต่อ

การดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนมีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียนในทุกเรื่อง ส่งผลให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการสอบถามจากเพื่อน ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตลอดจนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อแสวงหาความรู้ ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังที่ Sumretphol (2004, p.255) กล่าวว่า การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการที่บุคคลมีความรู้ความสามารถในการกิจกรรมการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยบุคคลมีมุมมองต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เป็นสิ่งที่มีความสนุกสนานเบิกบานใจ บุคคลมีความเชื่อว่าการเรียนรู้มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้บุคคลมีความช่างสังเกต มีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียนในทุกเรื่อง ทำให้นักเรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยการศึกษาค้นคว้าด้วยการอ่านหนังสือและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ส่งผลให้บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรม ก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมถึงนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมแนะแนว ทำให้นักเรียนได้ค้นพบความสนใจและความถนัดของตนเอง ส่งผลให้นักเรียนต้องแสวงหาข้อมูลเพื่อวางแผนในการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของตนเอง เพื่อพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Na Ranong, 2015, p. 46)

สำหรับปัจจัยด้านโรงเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.29 ทั้งนี้ เป็นเพราะโรงเรียนช่วยสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Demirel, 2009, p.1709) ซึ่งการที่โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการจัดสถานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน มีห้องสมุดและห้องปฏิบัติต่างๆ ที่มีสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ต่อเนื่องตลอดเวลาตามที่ตนเองต้องการ ดังคำกล่าวของ Leesuan (2016) ที่กล่าวว่า การสร้างเงื่อนไข บรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ปัญญาและการแสวงหาความรู้ เป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ Sariwat (2014, pp. 239-240) ที่กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ควรมีสถานที่กว้างขวาง เพื่อสร้างความสะดวกในการทำกิจกรรม มีการจัดสถานที่เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมถึงโรงเรียนมีหลักสูตรที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยตนเองและการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนรู้ได้ตามความต้องการและความถนัดของตนเอง (Suksabay, 2017, p. 139) นอกจากนี้ ครูผู้สอนมีเจตคติที่ดีต่อนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาคกัน มีทักษะการสอนและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยการให้นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ด้วยการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน มีน้ำใจและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน นำไปสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขดังคำกล่าวของ Chenchit (2002, p. 256) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่อบอุ่นเป็นมิตร โดยครูมีการเปิดโอกาสและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ส่งผลให้นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออกด้วยตนเอง นำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้

ส่วนปัจจัยครอบครัวถึงแม้ว่าจะส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตต่ำสุด มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.11 แต่ครอบครัวก็มีบทบาทในการให้การเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งนับเป็นรากฐานที่ดีให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Sungsri, 2001, p. 44) เนื่องจากการเรียนรู้และปรับตัวทางสังคมของผู้เรียนนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเองได้โดยธรรมชาติ แต่ได้รับอิทธิพลจากครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันแรกที่ผู้เรียนมีความผูกพันอย่างใกล้ชิดในเบื้องต้นของชีวิตที่ช่วยสร้างนิสัย ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติต่างๆ โดยผ่านปัจจัยนักเรียน (Siricharoen, 2012, p.13) ทั้งนี้ นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยทำให้นักเรียนได้รับความรักและความอบอุ่นในครอบครัวอย่างเต็มที่ โดยครอบครัวมีส่วนร่วมในการสอนและทบทวนบทเรียนแก่นักเรียนอย่างสนุกสนาน เมื่อนักเรียนทบทวนบทเรียนได้สำเร็จ ครอบครัวมีการชื่นชมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ แต่ถ้านักเรียนเข้าใจบทเรียนไม่ถูกต้อง ครอบครัวช่วยอธิบายให้นักเรียนเข้าใจอย่างละเอียด ทำให้นักเรียนมีทัศนคติเชิงบวกในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น และครอบครัวมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในการดำเนินชีวิตด้วยตนเองโดยไม่ก้าวก่ายและให้นักเรียนดำเนินชีวิตตามที่สมาชิกครอบครัวต้องการ ทำให้นักเรียนมีความเป็นตัวของตัวเองและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข รวมถึงครอบครัวของนักเรียนมีการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี มีการแสวงหาความรู้โดยใช้สื่อที่หลากหลาย

จากนั้นมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และซึมซับพฤติกรรมจากครอบครัว ทำให้นักเรียนมีการเลียนแบบพฤติกรรมของครอบครัว ส่งผลให้นักเรียนมีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องดังคำกล่าวของ Wibunset (2002, p. 110, 112) ที่กล่าวว่า ครอบครัวที่ให้ความรักความเอาใจใส่บุตรอย่างเต็มที่ มีเวลาดูแลเอาใจใส่การเรียนรู้และการดำเนินชีวิตของบุตรอย่างสม่ำเสมอ มีความเอื้ออาทรและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ย่อมทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวมีความแน่นแฟ้นกันมากขึ้น และ Jarupeng (2017, p.91) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การที่ครอบครัวมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันในวันหยุด เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้น ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาต่างๆ มีการถามทุกข์สุขซึ่งกันและกัน ย่อมทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความสนิทสนมและมีความอบอุ่นกันมากขึ้น ทำให้นักเรียนได้เห็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว นำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตนตามสมาชิกในครอบครัวมากขึ้น

นอกจากนี้ ข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อปัจจัยด้านนักเรียนได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านโรงเรียนสอดคล้องกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่บุคคลได้รับการอบรมสั่งสอนและชี้แนะการปฏิบัติโดยตรงจากครอบครัว โรงเรียน อาชีพ ตัวแทนศาสนา และสื่อมวลชน รวมถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสังคมและการประพฤติดการปฏิบัติตนของบุคคลในสังคม เพื่อหล่อหลอมหรือขัดเกลาบุคคลเพื่อให้มีบุคลิกภาพเป็นไปตามที่สังคมต้องการหรือมีความถูกต้องเหมาะสมดังาม Aetsakun (2012, p. 106) โดยปัจจัยด้านครอบครัวส่งผลต่อปัจจัยด้านนักเรียนสูงสุด มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.51 ทั้งนี้ เป็นเพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ทำให้ความรักความอบอุ่นแก่นักเรียนมากที่สุด โดยครอบครัวของนักเรียนมีการขัดเกลาทางสังคมแบบประชาธิปไตย ย่อมทำให้นักเรียนมีความกล้าคิด กล้าทำและกล้าแสดงออกในทางที่เหมาะสม ดังคำกล่าวของ Aetsakun (2010, p. 89) ได้กล่าวว่า สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกสุดของบุคคล ถ้าบุคคลที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมอย่างเข้มแข็งในวัยเด็ก ย่อมทำให้นักเรียนมีบุคลิกภาพหรือคุณลักษณะที่มั่นคง อาจแก้ไขและปรับปรุงบุคลิกภาพและคุณลักษณะที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังได้ยาก และปัจจัยด้านโรงเรียนส่งผลต่อปัจจัยด้านนักเรียนต่ำสุด มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.36 ทั้งนี้ เกิดจากโรงเรียนเป็นตัวแทนในการอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ แต่โรงเรียนและครอบครัวมีการปลูกฝังความรู้ของนักเรียนไม่เหมือนกัน ย่อมก่อให้เกิดความสับสนต่อนักเรียน ดังคำกล่าวของ Aetsakun (2012, p. 113) ทั้งนี้ เป็นเพราะครูอาจารย์ทำหน้าที่ขัดเกลานักเรียนอย่างเป็นทางการเพื่อให้เป็นไปตามที่คาดหวังของสังคม แต่ในทางตรงกันข้ามหากโรงเรียนและครอบครัวมีทิศทางการขัดเกลาไม่เหมือนกัน ทำให้นักเรียนเกิดความสับสน และไม่ทราบว่าตนเองต้องปฏิบัติตามครอบครัวหรือโรงเรียนดีและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suksabay (2017, p. 133) ได้ทำการศึกษาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยครอบครัวและปัจจัยโรงเรียนส่งผลต่อปัจจัยนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านนักเรียนสูงสุด ดังนั้น นักเรียน ครอบครัว และโรงเรียนสามารถร่วมกันพัฒนาคุณลักษณะการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้ โดยเฉพาะตัวนักเรียนต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ย่อมก่อให้เกิดการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต รองลงมา คือ ปัจจัยด้านโรงเรียนควรมีการจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และสัมพันธภาพเชิงบวกระหว่างนักเรียนกับครู ส่วนปัจจัยด้านครอบครัว ควรให้ความรักและความเมตตา เป็นอย่างที่ดีแก่นักเรียน สนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง ย่อมจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะของการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตเพิ่มสูงขึ้น

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครควรพิจารณานำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดจัดทำแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาในวงกว้างต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาและพัฒนาโปรแกรมการให้คำปรึกษา การฝึกอบรม และการจัดสัมมนาเพื่อเสริมสร้างการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษา

2.2 ควรศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาโดยการวิเคราะห์กลุ่มพหุ จำแนกตามเพศและประเภทของสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

2.3 ควรศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาในสังกัดอื่นหรือระดับอื่นเพื่อการตรวจสอบ (Validate) ผลการวิจัยในครั้งนี้ว่ายังคงได้ผลการวิจัยที่ตรงกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งหากได้ผลการวิจัยที่คงเดิม (Confirm) หรือมีความสอดคล้องกันก็จะทำให้ผลการวิจัยสามารถวางนัยสรุปทั่วไป (Generalizability) ไปยังประชากรกลุ่มต่างๆ ได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนกลุ่มต่างๆ ระดับต่างๆ ได้อย่างมั่นใจในประสิทธิภาพ/ประสิทธิผลของแนวทางซึ่งเป็นการพัฒนา โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Development)

References

- Aetsakun, S. (2010). *Family institution: Developmental and change*. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Aetsakun, S. (2012). *Introduction of sociology*. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Aiemsuphasit, S. (2020). *Theories and technique of behavior modification*. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Chaib, S., Siribanpitak, P., & Sumettikoon, P. (2015). Lifelong learning skills of university students: Theoretical framework. *Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities*, 21(3), 149-176. [in Thai]
- Charoenwongsak, K. (2001). 6 ways of teacher of lifelong learning. *Education Today*, 30-32. [in Thai]
- Charungkaittikul, S. (2014). The evaluation of operational performance of the Office of Non-formal and Informal Education based on the Non-formal and Informal Education Promotion Act B.E. 2551. *Journal of Education Studies*, 42(3), 74-92. [in Thai]
- Chenchit, P. (2002). *Learning psychology*. Bangkok: Soemsin Prepress System. [in Thai]
- Cropley, A. J. (1985). Lifelong education: Interaction with adult education. In T. Husen and T.N. Postlethwaite (eds), *The National Encyclopedia of Education Research and Studies*, Volume 5 (pp. 3070 –3074). Oxford: Pergamon Press.
- Demirel, M. (2009). Lifelong learning and schools in the twenty-first century. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 1709-1716.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Jarupeng, M. (2017). *Family counseling*. Bangkok: Daenekinterkhoporechan. [in Thai]
- Leesuwan, C. (2016). *Lifelong learning and a learning society in Thailand*. Retrieved March 1, 2020, from <https://www.facebook.com/permalink.php?story> [in Thai]

- Na Ranong, L. (2015). *Guidance and the quality of life: Chapter 1 guidance and the quality of life*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai]
- Office of the Education Council. (2018). *Education Plan in Years 2018-2036*. Bangkok: Prikwan Graphic. [in Thai]
- Office of the National Economics and Social Development Council. (2018). *Twelve National Economic and Social Development Plan (Year 2018-2021)*. Bangkok: Office of the Permanent Secretary, Prime Minister Office. [in Thai]
- Panakun, S. (2006). Lifelong Learning: Need and Support. *The Journal of Ramkhamhaeng*, 23(3), 89-97. [in Thai]
- Panyarot, S. (2011). *Lifelong Learning*. Retrieved 1 March, 2020 from <http://oknation.nationtv.tv/blog/markandtony/2011/10/14/entry-2> [in Thai]
- Sariwat, L. (2014). *Psychology for teacher*. Bangkok: Odeon Store. [in Thai]
- Siricharoen, D. (2012). Children and influence of family. *AU LAW Journal*, 3(1), 12-17. [in Thai]
- Sitsirat, S. (2010). Antecedent and consequence factors of self directed learning of undergraduate students at Srinakharinwirot University. *Journal of Behavioral Science*, 16(2), 66-82. [in Thai]
- Songseree, P., & Kijtorntam. (2016). Psychosocial factors related to learning inquiry behaviors and twenty first century skills among the students in the Secondary Educational Service Area Office One, Bangkok. *Journal of Behavioral Science*, 23(1), 169-185. [in Thai]
- Suksabay, J. (2017). *Study of causal factors and guides for developing lifelong learners characteristics of elementary grade 4-6 students of demonstration school of schools under Office of the Higher Education Commission* (Doctoral dissertation). Bangkok: Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Suksawang, P. (2013). *Structural equation modeling*. Bangkok: Watana Panich Publishing. [in Thai]
- Sumretphol, N. (2004). *A development of educational indicators for lifelong learning* (Doctoral dissertation). Bangkok: Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Sungsri, S. (2001). *Lifelong education for Thai society in the 21st century*. Bangkok: Kurusapa Business Organization. [in Thai]
- Tangkittiphakorn, J. (2014). *General psychology*. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Technology Group of Office of the Basic Education Commission. (2019). *Information Student of the year 2019*. Retrieved March 1, 2020, from https://data.boppobec.info/emis/schooldataview_student_area.php?Area_CODE=1001&Edu_year=2562 [in Thai]
- Ueangchokchai, C. (2015). *Development of an informal learning promotion model to enhance characteristic of lifelong learner for youth* (Doctoral dissertation). Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Wibunset, S. (2002). *Family psychology and family study cheaper 4 role and family relationships*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai]